

Handling 2023 nr 7

Hemställan från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 6 december 2022 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Hemställan från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket tillstyrks.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från MP, S och V som yttrande en skrivelse från den 25 januari 2023.

Göteborg den 25 januari 2023
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yttrande angående hemställan från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket

Yttrande

Det rödgröna styret står bakom inriktningen för kapacitetsutveckling vid Ryaverket. För att nå målet om en hög biologisk mångfald i stadens miljö och klimatprogram behöver vi fortsatt arbeta för ett renare hav, att minska miljöpåverkan från Rya avloppsreningsverk är en viktig del i det arbetet. Inom EU:s gröna giv finns förslag om att läkemedelsrening ska införas på alla större reningsverk för att undvika att läkemedelsrester sprids i miljön.

Problemen med läkemedelsrester i miljön kräver åtgärder längs hela spridningskedjan, från tillverkning, utskrivning och användning till avloppsrening och slamavskiljning. Ryaverket är ett stort avloppsreningsverk med många anslutna och är därmed en av Sveriges största utsläppare av läkemedelsrester räknat i kg/år, enligt en rapport från Svenskt vatten¹. Just nu pågår provtagning för att utreda Ryaverkets påverkan på miljön bland annat med avseende på läkemedel i samband med utredningsvillkor i miljötillståndet. I det fortsatta arbetet med att utveckla Ryaverket ser vi att det är viktigt att säkerställa att det finns en beredskap för att vid behov kunna införa reningssteg för läkemedelsrester. Utifrån den samlade helheten bedömer vi dock att hemställan bör tillstyrkas.

¹ https://vattenbokhandeln.svensktvatten.se/wp-content/uploads/2020/12/SvensktVatten_M149_Reningsvark.pdf

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-12-06

Diarienummer 1172/22

Handläggare

Jakob Jendeby, Eric Roos

Telefon: 031 368 00 07

E-post: jakob.jendeby@stadshuset.goteborg.se

Hemställan från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Hemställan från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket tillstyrks.

Sammanfattning

Ärendet utgör kommunstyrelsens yttrande över Gryaab AB:s (Gryaabs) hemställan till kommunfullmäktige i delägarkommunerna om ställningstagande till Gryaabs styrelses beslut om inriktning för kapacitetsutveckling vid Ryaverket. I enlighet med bestämmelserna i stadens riktlinjer för ägarstyrning yttrade sig Göteborgs Stadshus AB (Stadshus) i ärendet 2022-10-21 §103.

Kapacitetsutveckling vid Ryaverket ("Nya Rya") föreslås utgå ifrån inriktningen att Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer. 2021 var cirka 800 000 personer anslutna till Ryaverket. Kapacitetsutvecklingen uppnås genom att Ryaverket både byggs ut med nya anläggningsdelar på angränsade mark och genom att anpassa processen i dagens verk. Den nya anläggningen planeras att byggas på en fastighet som idag ägs av Göteborgs Hamn AB på mark som angränsar till nuvarande Ryaverket. Kapacitetsutvecklingen ska vara färdigställd 2036 i anslutning till att ett nytt miljötillstånd tas i anspråk.

Stadsledningskontoret bedömer att den planerade beslutsprocessen framåt i tiden kommer att ge delägande kommuner möjlighet att i olika steg principiellt ta ställning till framtida utbyggnad och kapacitetsutveckling av Ryaverket.

Stadsledningskontoret delar vidare Stadshus och Gryaabs bedömning om att finansieringsmodellen är ändamålsenlig då den säkerställer visst behov av soliditet motsvarande dagens nivå genom att delägarna lämnar kapitaltillskott motsvarande 10 procent av investeringsutgiften och att resterande finansiering sker genom upplåning via Göteborgs kommuns koncernbank.

Kretslopp och vattennämnden har enligt ansvar i sitt reglemente avgett ett yttrande som sammanfattas i ärendet. Yttrandet bifogas tjänsteutlåtandet. Sammanfattningsvis ser nämnden positivt på föreslagen kapacitetsutveckling av Ryaverket.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den föreslagna kapacitetsökningen innebär en väsentlig ökning av Gryaabs balansräkning. Balansomslutningen kommer att öka från dagens cirka 1,4 miljarder kronor till att hamna i intervallet 5,4-7,4 miljarder kronor. Efter färdigställande av Nya Rya bedöms de årliga kapital- och driftskostnaderna öka med cirka 250 – 300 miljoner. Kostnaderna (avgiftsuttaget från ägarkommunerna) uppgår för 2022 till 333 miljoner kronor. Avgiftsökningen per brukare kommer att motverkas av att det sker en kontinuerlig befolkningstillväxt i delägarkommunerna samt att sidointäkterna kan ökas genom biogasförsäljning, leverans av tekniskt vatten och liknande. I kretslopp och vattennämndens yttrande görs bedömningen att det uppstår ett finansieringsbehov motsvarande cirka 20 procentenheters ökning av VA-taxan, den dagen anläggningen tas i bruk. Bedömningen är grov och utgår från förvaltningens och Gryaabs långsiktiga investerings- och verksamhetsplanering och baseras på att kommunen ska bära kommunens ägarandel av de tillkommande driftkostnaderna. Bedömningen är förknippad med stora osäkerheter.

Förslaget från Gryaab gällande finansieringsmodell innebär att soliditetsnivån som gäller i dagsläget ska bevaras och även i framtiden uppgå till cirka 10 procent. Denna nivå motiveras av den ekonomiska riskbedömning som Gryaab gjort sedan tidigare och bolaget ser inget behov av en högre soliditet. Inriktningen medför att utbyggnaden ska finansieras till tio procent av aktieägartillskott, vilket för staden motsvarar ca 280-420 miljoner kronor för ett investeringsintervall mellan 4-6 miljarder kronor.

Bedömning ur ekologisk dimension

Gryaabs nuvarande miljötillstånd sträcker sig till 2036 och anger tydliga förväntningar på strängare reningskrav därefter. Länsstyrelsens förväntningar på reningsvillkor för organisk substans (BOD), kväve och fosfor är styrande för projektet Nya Rya tillsammans med dimensionerande inkommande flöden. Gryaab har utifrån föreslagna inriktningar möjlighet att komplettera anläggningen för ytterligare reningskrav om sådana skulle tillkomma under projektiden.

Föreslagen kapacitetsutveckling av Ryaverket är i linje med delmålet *Göteborgs Stad arbetar för renare hav, sjöar och vattendrag*, i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2022-2030.

Bedömning ur social dimension

Stadsledningskontoret har inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilagor

1. Styrelsehandlingar Göteborgs Stadshus AB 2022-10-21 §103
2. Yttrande Kretslopp och Vattennämnden 2022-10-19 §187

Ärendet

Enligt kommunallagen kapitel 10 § 3 ska fullmäktige få ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas. Ärendet utgör kommunstyrelsens yttrande över Gryaab's hemställan till kommunfullmäktige i delägarkommunerna om ställningstagande till Gryaab's styrelses beslut om inriktning för kapacitetsutveckling vid Ryaverket.

Beskrivning av ärendet

Gryaab ägs, förutom av Göteborgs kommun som via Stadshus är majoritetsägare, av Ale, Bollebygd, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal och Partille kommuner. Göteborgs ägarandel uppgår till 70,6 %. Ryaverket tar idag emot spillvattnet från ägarkommunerna med undantag av Bollebygds kommun som förväntas ansluta till Ryaverket 2026.

Gryaab's verksamhet har tillståndsplikt enligt miljöbalken. Vid årsskiftet 2020/2021 tog Gryaab ett nytt miljötillstånd i anspråk. Det nya miljötillståndet är tidsbegränsat till och med 2036 och innehåller villkor om att Gryaab ska utreda och ta fram en handlingsplan för hur anläggningen ska anpassas för att i framtiden klara skärpta utsläppsvillkor och uppfylla kravet på bästa möjliga teknik samt medverka till att miljö kvalitetsnormerna för ytvatten kan uppnås. I detta arbete ska också anpassningar göras utifrån ägarkommunernas flödesprognoser och befolkningstillväxt. Bolagets utredningar och erfarenhet av Ryaverket har visat att även om nuvarande anläggning kompletteras med ny teknik så skulle inte anläggningen motsvara krav som kommer att ställas så länge vattenmängderna inte minskas rejält. Att vattenmängderna skulle minskas på det sätt som krävs skulle kräva insatser på ledningsnätet på ett sätt som enligt Gryaab inte bedöms möjligt under denna tidsperiod. Mot denna bakgrund finns ett behov av att Ryaverkets kapacitet utvecklas.

Av miljöprövningsdelegationens beslut om nuvarande miljötillstånd framgår att Gryaab redovisat att det tar minst 16 år innan nya anläggningsdelar kan vara i drift. Mot denna bakgrund har miljötillståndet tidsbegränsats. Gryaab ges då tid att genomföra de utredningar som krävs, vid behov skaffa sig rådighet över nya ytor, initiera de detaljplaneändringar och inhämta de tillstånd som krävs, samt bygga och ta i drift nya anläggningsdelar, så att kravet på bästa möjliga teknik tillgodoses och att verksamheten bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på sikt kan uppnås.

Gryaab planerar att söka ett nytt miljötillstånd 2024 för tiden efter 2036. Det nya miljötillståndet ska enligt planeringen ha vunnit laga kraft år 2026. Gryaab måste dock redan nu planera för omfattning och genomförande av kapacitetsutvecklingen.

Gryaab's styrelse har mot bakgrund av investeringens storlek och att finansieringsförslaget innebär kapitaltillskott från ägarna bedömt att ärendet är av principiell beskaffenhet. Bedömningen är gjord i enlighet med kommunallagen och bolagets ägardirektiv och kommunfullmäktige i respektive delägarkommun ska ges möjlighet till ställningstagande i ärendet.

Gryaab har löpande diskuterat förslaget till inriktningsbeslut med teknisk/ekonomisk delegation (TED) som ställt sig positiva till förslaget enligt bolaget. I TED representeras respektive delägare av tjänstemän inom ekonomi samt teknisk kompetens från ägarkommunernas VA-huvudmän.

Ägarrådet, med politisk representation från respektive delägarkommun, har löpande informerats om ärendet. Ägarrådet har genomfört ägarsamråd 2022-06-16 och 2022-10-27 och enats om att ärendet kan lämnas vidare för principiellt ställningstagande av delägarnas kommunfullmäktige.

Program Nya Rya - Förslag till inriktning

Av Gryaab styrelsens beslutsunderlag framgår att program "Nya Rya" föreslås utgå ifrån följande inriktningar:

- Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer. 2021 var cirka 800 000 personer anslutna till Ryaverket.
- Kapacitetsutvecklingen uppnås genom att Ryaverket både byggs ut med nya anläggningsdelar på angränsade mark och genom att anpassa processen i dagens verk. Den nya anläggningen planeras att byggas på en fastighet som idag ägs av Göteborgs Hamn AB på mark som angränsar till nuvarande Ryaverket.
- Kapacitetsutvecklingen ska vara färdigställt 2036 i anslutning till att det nya miljötillståndet tas i anspråk

Av styrelsens beslutsunderlag framgår att det saknas alternativ till att genomföra kapacitetsökningen utan en utbyggnad med nya anläggningsdelar. Gryaab utredningar visade redan inför ansökan om nuvarande miljötillstånd att bolaget inte kan uppnå av Länsstyrelsen angivna reningskrav genom att enbart förbättra nuvarande reningsverk.

Gryaab har övervägt att dimensionera anläggningen för andra reningskrav än vad som anges som förväntade i nuvarande miljötillstånd. Miljötillståndet som gäller efter 2036 är ännu inte på plats och Gryaab bedömer att det finns ett visst utrymme att påverka kommande reningskrav i ansökningsprocessen särskilt om de reningskrav som Länsstyrelsen förespråkar skulle innebära orimligt höga kostnader. Alternativet innebär dock ett risktagande enligt Gryaab då det kommande miljötillståndet kan komma att innehålla strängare krav än vad Gryaab dimensionerat för. Alternativet är dessutom kortsiktigt då Gryaab riskerar att få ett miljötillstånd som är tidsbegränsat på ett sätt som försvårar bolagets arbete och möjligheten att genomföra ytterligare kapacitetsutökningar. Gryaab föreslår därför att Nya Rya ska utgå ifrån inriktningen att Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav som anges i nuvarande miljötillstånd.

Uppskattning av investeringsutgiften

Program "Nya Rya" är i ett tidigt skede och investeringens storlek är osäker. Efter genomförd förstudie 2024 och efter genomförande av förprojekteringen 2028 kommer investeringsutgiften succesivt att kunna uppskattas närmare och preciseras. I detta skede uppskattas investeringsutgiften till 4 - 6 miljarder kronor och beräknas i löpande penningvärde.

Förslag till finansiering - finansieringsmodell

Investeringen föreslås finansieras genom att 90 % av investeringsutgiften lånas upp av Gryaab genom Göteborgs stads koncernbank och genom att resterande 10 % finansieras genom ett ovillkorat aktieägartillskott från delägarna baserat på ägarandel. Se tabell nedan angående aktieägartillskott vid olika nivå på investeringsutgiften.

Kommun	Ägarandel %	Investering 4 Mdkr 10 %	Investering 6 Mdkr 10 %
Ale	3,3	13,4 mnkr	20,0 mnkr
Bollebygd	1,1	4,5 mnkr	6,7 mnkr
Göteborg	70,6	282,5 mnkr	423,8 mnkr
Härryda	2,8	11,1 mnkr	16,7 mnkr
Kungälv	5,4	21,6 mnkr	32,5 mnkr
Lerum	4,7	18,9 mnkr	28,4 mnkr
Mölnadal	7,8	31,3 mnkr	46,9 mnkr
Partille	4,2	16,7 mnkr	25,0 mnkr
Summa:	100	400 mnkr	600 mnkr

Genom den föreslagna finansieringsmodellen kommer bolaget att bevara soliditeten på en nivå på 10 % vilket motsvarar dagens nivå. Gryaab bedömer att en soliditet på 10 % är tillräcklig för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och samtidigt ge finansiell stabilitet över tid. Av Gryaabs styrelses beslutsunderlag framgår att en soliditetsnivå på 10 % bedöms tillräcklig utifrån det faktum att Gryaab är ett bolag som har laglig rätt att ta ut avgifter för att finansiera sin verksamhet. Gryaab ser inte heller utifrån sin övriga ekonomiska riskbedömning något behov av en högre soliditet.

Tidplan och beslutsprocess

Av beslutsunderlaget från Gryaab framgår följande övergripande planering med avseende på delägarkommunernas principiella ställningstagande vad gäller program "Nya Rya" och dess framdrift:

- 2022-Q4: Föreliggande ärende om inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket behandlas i delägarkommunernas kommunfullmäktige. (Ärende av principiell beskaffenhet enligt bedömning av styrelsen i Gryaab)
- Med utgångspunkt i delägarkommunernas principiella ställningstagande till projektets inriktning planerar Gryaab att starta ett projekt för "Nya Rya".
- 2024-Q4 Beslut att inleda förprojektering "Nya Rya" samt beslut om investering i pumpstation. (Ärende av principiell beskaffenhet enligt bedömning av styrelsen i Gryaab)
- 2028-Q4 Beslut om investering för genomförande av "Nya Rya" samt beslut om kapitaltillskott. (Ärende av principiell beskaffenhet enligt bedömning av styrelsen i Gryaab)

Yttrande Kretslopp och vattennämnden

Kretslopp och vattennämnden har enligt sitt reglemente ansvar för att avge yttrande inför kommunfullmäktiges beslut i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen som berör Renova inom avfallsområdet och Gryaab inom VA-området. Nämnden beslutade 2022-10-19 §187 att anta ett yttrande i ärendet. Yttrandet bifogas detta tjänsteutlåtande.

Sammanfattningsvis ser nämnden positivt på föreslagen kapacitetsutveckling av Ryaverket. Nämnden menar att det ger förutsättningar för stadsutveckling i Göteborg och övriga kommuner inom Göteborgsregionen. Mängden avloppsvatten kommer att bli

tydligare närmare projektets genomförande och förvaltningen vill få en uppdaterad befolknings- och flödesprognos inför start av respektive steg i projektet såsom förstudie år 2024 och förprojektering 2028 samt att detta stäms av med berörd tillsynsmyndighet. Kretslopp och vatten vill, som VA-huvudman för Göteborg, att Gryaab i förprojekteringen skapar och presenterar en flexibel anläggning som möjliggör en framtida expansion.

Omvärldsanalys

I tjänstepersonsdialogen i beredningen av ärendet har Gryaab redogjort för några andra städers pågående VA-projekt.

Genom Stockholm vatten och avfall pågår i stockholmsområdet om- och tillbyggnader i reningsverk med beräknat färdigställande 2029. Den totala investeringsvolymen, i 2016 års penningvärde, har bedömts till 9,2 miljarder kronor. I Malmö pågår ombyggnad av reningsverk med en bedömd total investeringsvolym på 8,0 miljarder kronor i 2021 års penningvärde. Färdigställande är beräknat till 2032. I Helsingfors är man i slutfasen av om-/tillbyggnadsprojekt som totalt beräknas medföra investeringsutgifter motsvarande 6,0 miljarder kronor i 2022 års penningvärde. Gryaabs planerade tillbyggnad av Ryaverket ligger i denna jämförelse tidsmässigt sist och beräknas i detta mycket tidiga skede medföra investeringsutgifter på mellan 4-6 miljarder kronor, i 2019 års penningvärde, och beräknas vara färdigställt 2036. Det framtida Ryaverkets prestanda bedöms, av Gryaab, komma att ligga på en jämförbar nivå som de övriga redovisade om- och tillbyggnaderna.

Det pågår även om-/tillbyggnadsprojekt i något mindre kommuner, till ökad rening motsvarande krav som ställs på "Nya Rya" och exempel på dessa är projekt i Södertälje och Lidingö. Investeringsutgifter i 2019 års penningvärde har uppskattats till 1,5 respektive 1,75 miljarder kronor med färdigställande i Södertälje 2024 och för Lidingös Käppalaverk 2028.

Stadsledningskontoret konstaterar med Gryaabs omvärldsanalys som utgångspunkt att, de projekt som refereras till, vid färdigställande kommer att ligga på jämförbara nivåer vad gäller reningskapacitet. Stadsledningskontoret konstaterar vidare att planerat färdigställande av tillbyggnaden av Ryaverket ligger tidsmässigt efter övriga redovisade om- och tillbyggnadsprojekt.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret delar den bedömning som Stadshuset har gjort i samband med sitt yttrande; en kapacitetsökning bör dimensioneras efter de reningskrav som tillståndsgivaren nämner i nuvarande miljötillstånd då det är troligt att miljötillståndet efter 2036 kommer att ligga på dessa nivåer. Miljöprövningsdelegationen har tidsbegränsat tillståndet till och med 2036 och därigenom ges Gryaab tid att genomföra de utredningar som krävs, vid behov skaffa sig rådighet över nya ytor, initiera de detaljplaneändringar och inhämta de tillstånd som krävs, samt bygga och ta i drift nya anläggningsdelar, så att kravet på bästa möjliga teknik tillgodoses och så att verksamheten bidrar till att miljökvalitetsnormerna för ytvatten på sikt kan uppnås.

Den planerade beslutsprocessen framåt i tiden kommer att ge delägande kommuner möjlighet att i olika steg principiellt ta ställning till framtida utbyggnad och kapacitetsutveckling av Ryaverket. Denna hemställan från styrelsen i Gryaab angående

inriktning för kapacitetsutveckling av Ryaverket utgör det första ärendet av sammanlagt tre planerade ärenden vilka planeras att tillställas delägande kommuners fullmäktige för ställningstagande fram till 2028 då beslut om investering i kapacitet planeras att tas.

Gryaab har bedömt att inriktningen för antalet personer, som bygger på de flödesprognoser som delägarkommunerna gjort, är rimliga. Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer. 2021 var cirka 800 000 personer anslutna till Ryaverket. För att uppnå de nivåer på reningskrav som förväntas räcker det inte anpassa processen i dagens reningsverk utan Ryaverket måste även byggas ut med nya anläggningsdelar på angränsande mark. Det kommer att bli viktigt för Gryaab att tillsammans med VA-huvudmännen fortsatt följa och utvärdera flödesprognoser, analyser av befolkningstillväxt, ekonomin i projektet med avseende på teknik, inflation och så vidare, så att framtida kapacitetsutbyggnad blir så optimal som möjligt.

För 2022 uppgår Gryaabs avgiftsuttag till 333 mkr vilket motsvarar verksamhetens självkostnader. Efter färdigställandet förväntas de årliga kapital- och driftskostnaderna öka med i storleksordningen 250 - 300 mkr. Det innebär att Gryaabs årliga kostnader kan komma att öka till närmare det dubbla. Ökningen i avgift per brukare bedöms inte öka i samma utsträckning då det kommer att ske en befolkningstillväxt i delägarkommunerna samt att Gryaab tar in intäkter från försäljning av biogas och tekniskt vatten som används i industriprocesser.

Stadsledningskontoret delar Stadshus bedömning om att finansieringsmodellen är ändamålsenlig då den säkerställer visst behov av soliditet motsvarande dagens nivå genom att delägarna lämnar kapitallånskott motsvarande 10 procent av investeringsutgiften och att resterande finansiering sker genom upplåning via Göteborgs kommuns koncernbank.

Driftkonsekvenserna för en så betydande anläggning kommer att medföra behov av ytterligare finansiering. VA-huvudmannens instrument är VA-taxan eller inslag av skattefinansiering, om en kommun väljer en sådan finansieringsmodell för delar av den allmänna VA-anläggningen.

Utifrån tjänstepersonsdialogen i beredningen av ärendet kan stadsledningskontoret konstatera att i kretslopp och vattennämndens budget för 2023 (under framtagande) utgör avgiften till Gryaab i storleksordningen knappa 20 procent. Utifrån en långsiktig bedömning av verksamhetens egna investerings- och verksamhetsplanering och Gryaabs långsiktiga plan gör förvaltningen bedömningen att andelen kommer att öka till i storleksordningen 25-30 procent när anläggningen tas i bruk. Att andelen inte ökar mer vid en närmre fördubbling av avgiftens storlek beror bland annat på nämndens egna investeringsplaner framåt, som innebär att även de övriga kostnaderna i verksamheten ökar på ett betydande sätt.

I kretslopp och vattennämndens yttrande över Gryaabs hemställan görs en mycket grov uppskattning av finansieringsbehovet när Nya Rya tas i bruk. Finansieringsbehovet motsvarar en taxehöjning med ca 20 procentenheter den dag anläggningen tas i drift och avskrivningar påbörjas.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och Utredning

Stadsdirektör

§ 103

Yttrande över hemställen från Gryaab om ställningstagande avseende inriktningsbeslut gällande investering av kapacitetsutveckling av Ryaverket

Beslut

I styrelsen för Göteborgs Stadshus AB:

1. Hemställen från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket tillstyrks.
2. Ärendet översänds till kommunstyrelsen för vidare hantering.

Handling

Beslutsunderlag, dnr 0030/22.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2022-11-30

Vid protokollet

Johan Hörnberg

Sekreterare

Axel Josefson

Karin Pleijel

Ordförande

Justerande

Beslutsunderlag

Styrelsen 2022-11-21

Diarienummer 0030/22

Handläggare: Mats Boogh, bolagsansvarig

Telefon: 031-368 54 55

E-post: mats.boogh@gshab.goteborg.se

Yttrande över hemställan från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket

Förslag till beslut

I styrelsen för Göteborgs Stadshus AB:

1. Hemställan från Gryaab AB angående inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket tillstyrks.
2. Ärendet översänds till kommunstyrelsen för vidare hantering.

Sammanfattning

Ärendet utgör Göteborgs Stadshus AB:s (Stadshus) yttrande över Gryaab AB:s (Gryaabs) hemställan till kommunfullmäktige i delägarkommunerna om ställningstagande till Gryaabs styrelses beslut om inriktning för kapacitetsutveckling vid Ryaverket.

Av Göteborgs Stads riktlinjer framgår att Stadshus AB ska yttra sig i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt från de direktunderställda respektive dotterdotterbolagen som ska till kommunfullmäktige för ställningstagande.

Stadshus konstaterar att planerad beslutsprocess framåt i tiden kommer att ge delägande kommuner möjlighet att i olika steg principiellt ta ställning till framtida utbyggnad och kapacitetsutveckling av Ryaverket.

”Nya Rya” föreslås utgå ifrån inriktningen att Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer. 2021 var cirka 800 000 personer anslutna till Ryaverket. Kapacitetsutvecklingen uppnås genom att Ryaverket både byggs ut med nya anläggningsdelar på angränsade mark och genom att anpassa processen i dagens verk. Den nya anläggningen planeras att byggas på en fastighet som idag ägs av Göteborgs Hamn AB på mark som angränsar till nuvarande Ryaverket. Kapacitetsutvecklingen ska vara färdigställd 2036 i anslutning till att ett nytt miljötillstånd tas i anspråk.

Stadshus delar vidare Gryaabs bedömning om att finansieringsmodellen är ändamålsenlig då den säkerställer visst behov av soliditet motsvarande dagens nivå genom att delägarna lämnar kapitaltillskott motsvarande 10 % av investeringsutgiften och att resterande finansiering sker genom upplåning via Göteborgs kommuns koncernbank.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den föreslagna kapacitetsökningen innebär en väsentlig ökning av Gryaabs balansräkning. Balansomslutningen kommer att öka från dagens cirka 1,4 miljarder kronor till att hamna i intervallet 5,4 – 7,4 miljarder kronor. Efter färdigställande av Nya Rya bedöms de årliga kapital- och driftskostnaderna öka med cirka 250 – 300 miljoner. Kostnaderna (avgiftsuttaget från ägarkommunerna) uppgår för 2022 till 333 miljoner kronor. Avgiftsökningen per brukare kommer att motverkas av att det sker en kontinuerlig befolkningstillväxt i delägarkommunerna samt att sidointäkterna kan ökas genom biogasförsäljning, leverans av tekniskt vatten och liknande. I tjänstepersonsdialogen framgår att avgiftsökningen per brukare när investeringen är genomförd kan uppskattas till ca 60 %.

Förslaget från Gryaab gällande finansieringsmodell innebär att soliditetsnivån som gäller i dagsläget ska bevaras och även i framtiden uppgå till cirka 10%. Denna nivå motiveras av den ekonomiska riskbedömning som Gryaab gjort sedan tidigare och bolaget ser inget behov av en högre soliditet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Gryaabs nuvarande miljötillstånd sträcker sig till 2036 och anger tydliga förväntningar på strängare reningskrav därefter. Länsstyrelsens förväntningar på reningsvillkor för organisk substans (BOD), kväve och fosfor är styrande för projektet Nya Rya tillsammans med dimensionerande inkommande flöden. Gryaab har utifrån föreslagna inriktningar möjlighet att komplettera anläggningen för ytterligare reningskrav om sådana skulle tillkomma under projektiden.

Bedömning ur social dimension

Genom en kapacitetsutveckling av Ryaverket möjliggörs för Gryaab att ta emot spillvattnet från sina delägarkommuner även efter 2036 och därigenom skapas förutsättningar för delägarkommunerna att bygga nya bostäder och skapa infrastruktur för en växande befolkning. Eventuella ansökningar från kommuner om nya delägarskap i Gryaab kommer inte att kunna behandlas förrän efter 2036. Av de undersökningar som Gryaab gjort sedan tidigare om näraliggande kommuners eventuella intresse för delägarskap i Gryaab framgår att det först mot 2050 kan finnas intresse från ytterligare kommuner att diskutera delägarskap.

Bilagor

1. Protokollsutdrag och handlingar från Gryaab AB, styrelsemöte 2022-05-02, § 24 c)

Ärendet

Ärendet utgör Stadshus yttrande över Gryaabs hemställan till kommunfullmäktige i delägarkommunerna om ställningstagande till Gryaabs styrelses beslut om inriktning för kapacitetsutveckling vid Ryaverket.

Ärendet behandlar inriktningen för kapacitetsutveckling av Ryaverket vilken fram till 2036 bedöms medföra investeringsutgifter på fyra - sex miljarder kronor. Vidare behandlar ärendet grunderna för finansieringen som föreslås ske bland annat genom ett kapitaltillskott från delägarna. Av Gryaabs ägardirektiv framgår att exempelvis beslut om kapitaltillskott och beslut som väsentligt påverkar bolagets eller delägarkommunernas ekonomi eller medför annan risk utgör frågor som är av principiell beskaffenhet. Gryaab bedömer mot denna bakgrund att ärendet är av principiell beskaffenhet och att bilagd hemställan hemställs till delägarnas kommunfullmäktige för ställningstagande i enlighet med ägardirektiv och kommunallagens bestämmelser.

Av Göteborgs Stads riktlinjer framgår att Stadshus AB ska yttra sig i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt från de direktunderställda respektive dotterdotterbolagen som ska till kommunfullmäktige för ställningstagande.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Gryaab ägs, förutom av Göteborgs kommun som via Stadshus är majoritetsägare, av Ale, Bollebygd, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal och Partille kommuner. Göteborgs ägarandel uppgår till 70,6 %. Ryaverket tar idag emot spillvattnet från ägarkommunerna med undantag av Bollebygds kommun som förväntas ansluta till Ryaverket 2026.

Gryaabs verksamhet är miljötillståndspliktig. Vid årsskiftet 2020/2021 tog Gryaab ett nytt miljötillstånd i anspråk. Det nya miljötillståndet är tidsbegränsat till och med 2036 och innehåller villkor om att Gryaab ska utreda och ta fram en handlingsplan för hur anläggningen ska anpassas för att i framtiden klara skärpta utsläppsvillkor och uppfylla kravet på bästa möjliga teknik samt medverka till att miljökvalitetsnormerna för ytvatten kan uppnås. I detta arbete ska också anpassningar göras utifrån ägarkommunernas flödesprognoser och befolkningstillväxt. Bolagets utredningar och erfarenhet av Ryaverket har visat att även om nuvarande anläggning kompletteras med ny teknik så skulle inte anläggningen motsvara krav som kommer att ställas så länge vattenmängderna inte minskas rejält. Att vattenmängderna skulle minskas på det sätt som krävs skulle kräva insatser på ledningsnätet på ett sätt som inte bedöms möjligt under denna tidsperiod. Mot denna bakgrund finns ett behov av att Ryaverkets kapacitet utvecklas.

Av miljöprövningsdelegationens beslut om nuvarande miljötillstånd framgår att Gryaab redovisat att det tar minst 16 år innan nya anläggningsdelar kan vara i drift och mot denna bakgrund tidsbegränsat miljötillståndet. Gryaab ges då tid att genomföra de utredningar som krävs, vid behov skaffa sig rådighet över nya ytor, initiera de detaljplaneändringar och inhämta de tillstånd som krävs, samt bygga och ta i drift nya anläggningsdelar, så att kravet på bästa möjliga teknik tillgodoses och så att verksamheten bidrar till att miljökvalitetsnormerna för ytvatten på sikt kan uppnås.

Gryaab planerar att söka ett nytt miljötillstånd 2024 för tiden efter 2036. Det nya miljötillståndet ska enligt planeringen ha vunnit laga kraft år 2026. Gryaab måste dock redan nu planera för omfattning och genomförande av kapacitetsutvecklingen.

Gryaab har löpande diskuterat förslaget till inriktningsbeslut med teknisk/ekonomisk delegation (TED) som ställt sig positiva till förslaget. I TED representeras respektive delägare av tjänstemän inom ekonomi samt teknisk kompetens från ägarkommunernas VA-huvudmän.

Ägarrådet, med politisk representation från respektive delägarkommun, har löpande informerats om ärendet. Ägarrådet har genomfört ägarsamråd 2022-06-16 och 2022-10-27 och enats om att ärendet kan lämnas vidare för principiellt ställningstagande av delägarnas kommunfullmäktige.

Program Nya Rya - Förslag till inriktning

Av Gryaab's styrelses beslutsunderlag framgår att program "Nya Rya" föreslås utgå ifrån följande inriktningar:

- Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer. 2021 var cirka 800 000 personer anslutna till Ryaverket.
- Kapacitetsutvecklingen uppnås genom att Ryaverket både byggs ut med nya anläggningsdelar på angränsade mark och genom att anpassa processen i dagens verk. Den nya anläggningen planeras att byggas på en fastighet som idag ägs av Göteborgs Hamn AB på mark som angränsar till nuvarande Ryaverket.
- Kapacitetsutvecklingen ska vara färdigställt 2036 i anslutning till att det nya miljötillståndet tas i anspråk

Av styrelsens beslutsunderlag framgår att det saknas alternativ till att genomföra kapacitetsökningen utan en utbyggnad med nya anläggningsdelar. Gryaab's utredningar visade redan inför ansökan om nuvarande miljötillstånd att bolaget inte kan uppnå av Länsstyrelsen angivna reningskrav genom att enbart förbättra nuvarande reningsverk.

Uppskattning av investeringsutgiften

Program "Nya Rya" är i ett tidigt skede investeringens storlek mycket osäker. Efter genomförd förstudie 2024 och efter genomförande av förprojekteringen 2028 kommer investeringsutgiften succesivt att kunna uppskattas närmare och preciseras. I detta skede uppskattas investeringsutgiften till 4 - 6 miljarder kronor och beräknas i löpande penningvärde.

Förslag till finansiering - finansieringsmodell

Investeringen föreslås finansieras genom att 90 % av investeringsutgiften lånas upp av Gryaab genom Göteborgs stads koncernbank och genom att resterande 10 % finansieras genom ett ovillkorat aktieägartillskott från delägarna baserat på ägarandel. Se tabell nedan angående aktieägartillskott vid olika nivå på investeringsutgiften.

Kommun	Ägarandel %	Investering 4 Mdkr 10 %	Investering 6 Mdkr 10 %
Ale	3,3	13,4 mkr	20,0 mkr
Bollebygd	1,1	4,5 mkr	6,7 mkr
Göteborg	70,6	282,5 mkr	423,8 mkr
Härryda	2,8	11,1 mkr	16,7 mkr
Kungälv	5,4	21,6 mkr	32,5 mkr
Lerum	4,7	18,9 mkr	28,4 mkr
Mölnadal	7,8	31,3 mkr	46,9 mkr
Partille	4,2	16,7 mkr	25,0 mkr
Summa:	100	400 mkr	600 mkr

Genom den föreslagna finansieringsmodellen kommer bolaget att bevara soliditeten på en nivå på 10 % vilket motsvarar dagens nivå. Gryaab bedömer att en soliditet på 10 % är tillräcklig för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och samtidigt ge finansiell stabilitet över tid. Av Gryaabs styrelses beslutsunderlag framgår att en soliditetsnivå på 10 % bedöms tillräcklig utifrån det faktum att Gryaab är ett bolag som har laglig rätt att ta ut avgifter för att finansiera sin verksamhet. Gryaab ser inte heller utifrån sin övriga ekonomiska riskbedömning något behov av en högre soliditet.

Tidplan och beslutsprocess

Av beslutsunderlaget från Gryaab framgår följande övergripande planering med avseende på delägarkommunernas principiella ställningstagande vad gäller program ”Nya Rya” och dess framdrift:

- 2022-Q4: Föreliggande ärende om inriktningsbeslut för kapacitetsutveckling vid Ryaverket behandlas i delägarkommunernas kommunfullmäktige. (Ärende av principiell beskaffenhet enligt bedömning av styrelsen i Gryaab)
- Med utgångspunkt i delägarkommunernas principiella ställningstagande till projektets inriktning planerar Gryaab att starta ett projekt för ”Nya Rya”.
- 2024-Q4 Beslut att inleda förprojektering ”Nya Rya” samt beslut om investering i pumpstation. (Ärende av principiell beskaffenhet enligt bedömning av styrelsen i Gryaab)
- 2028-Q4 Beslut om investering för genomförande av ”Nya Rya” samt beslut om kapitaltillskott. (Ärende av principiell beskaffenhet enligt bedömning av styrelsen i Gryaab)

Stadshus bedömning

Föreliggande ärende behandlar inriktningen och grunderna för finansieringen av ett framtida mycket betydande investeringsbeslut i Gryaab. Gryaabs styrelse har mot bakgrund av investeringens storlek och att finansieringsförslaget innebär kapitaltillskott från ägarna bedömt att ärendet är av principiell beskaffenhet. Bedömningen är gjord i enlighet med kommunallagen och bolagets ägardirektiv och kommunfullmäktige i respektive delägarkommun ska ges möjlighet till ställningstagande i ärendet.

Stadshus konstaterar att planerad beslutsprocess framåt i tiden kommer att ge delägande kommuner möjlighet att i olika steg principiellt ta ställning till framtida utbyggnad och kapacitetsutveckling av Ryaverket. Denna hemställan från styrelsen i Gryaab angående inriktning för kapacitetsutveckling av Ryaverket utgör det första ärendet av sammanlagt tre planerade ärenden vilka planeras att tillställas delägande kommuners fullmäktige för ställningstagande fram till 2028 då beslut om investering i kapacitet planeras att tas.

Stadshus delar Gryaabs bedömning att en kapacitetsökning bör dimensioneras efter de reningskrav som tillståndsgivaren nämner i nuvarande miljötillstånd då det är troligt att miljötillståndet efter 2036 kommer att ligga på dessa nivåer. Miljöprövningsdelegationen har tidsbegränsat tillståndet till och med 2036 och därigenom ges Gryaab tid att genomföra de utredningar som krävs, vid behov skaffa sig rådighet över nya ytor, initiera de detaljplaneändringar och inhämta de tillstånd som krävs, samt bygga och ta i drift nya anläggningsdelar, så att kravet på bästa möjliga teknik tillgodoses och så att verksamheten bidrar till att miljökvalitetsnormerna för ytvatten på sikt kan uppnås.

Gryaab bedömer vidare att inriktningen för antalet personer, som bygger på de flödesprognoser som delägarkommunerna gjort, är rimliga. Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer. 2021 var cirka 800 000 personer anslutna till Ryaverket. För att uppnå de nivåer på reningskrav som förväntas räcker det inte anpassa processen i dagens reningsverk utan Ryaverket måste även byggas ut med nya anläggningsdelar på angränsande mark.

Stadshus konstaterar att det kommer att bli viktigt för Gryaab att tillsammans med VA-huvudmännen fortsatt följa och utvärdera flödesprognoser, analyser av befolkningstillväxt, ekonomin i projektet med avseende på teknik, inflation osv. så att framtida kapacitetsutbyggnad blir så optimal som möjligt.

För 2022 uppgår Gryaabs avgiftsuttag till 333 mkr vilket motsvarar verksamhetens självkostnader. Efter färdigställandet förväntas de årliga kapital- och driftskostnaderna öka med i storleksordningen 250 - 300 mkr. Det innebär att Gryaabs årliga kostnader kan komma att öka till närmare det dubbla. Ökningen i avgift per brukare bedöms inte öka i samma utsträckning då det kommer att ske en befolkningstillväxt i delägarkommunerna samt att Gryaab tar in intäkter från försäljning av biogas och tekniskt vatten som används i industriprocesser. Ökningen per brukare bedöms av Gryaab kunna öka med ca 60 % under perioden för nuvarande miljötillstånd.

Stadshus delar vidare Gryaabs bedömning om att finansieringsmodellen är ändamålsenlig då den säkerställer visst behov av soliditet motsvarande dagens nivå genom att delägarna lämnar kapitaltillskott motsvarande 10 % av investeringsutgiften och att resterande finansiering sker genom upplåning via Göteborgs kommuns koncernbank.

Avslutningsvis konstaterar Stadshuset att kretslopp och vattennämnden genom sitt reglemente har att avge yttrande inför kommunfullmäktiges beslut i frågor av principiell beskaffenhet som rör Gryaab. Yttrandet kommer att ingå i den fortsatta beredningen av ärendet i kommunstyrelsen.

Eva Hessman

Vd, Göteborgs Stadshuset AB

Utdrag ur Protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-05-02

Övriga beslutspunkter

§ 24 c) Hemställan om ställningstagande avseende investeringsbeslut

VD och Mikael Sandström redogjorde för hemställan om ställningstagande avseende inriktningsbeslut gällande investering av kapacitetsutveckling av Ryaverket, Bilaga F.

Beslut

Styrelsen beslutade

Att godkänna de redovisade inriktningarna för en kapacitetsutveckling av Ryaverket (Program Nya Rya).

Att investeringskostnaden för Program Nya Rya ska finansieras genom ett ovillkorat aktieägartillskott motsvarande 10 procent av den totala investeringskostnaden beräknat utifrån kommunens ägarandel i Gryaab AB samt genom extern upplåning genom Göteborgs Stads koncernbank.

Att ärendet översänds till Gryaab AB:s ägarråd för samråd.

Att ärendet i enlighet med Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning överlämnas till Göteborgs Stadshus AB för yttrande och för vidarebefordran till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i Göteborgs Stad för vidare hantering.

Att ärendet överlämnas till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i övriga delägarkommuner för vidare hantering.

Beslut under denna punkt förklarades omedelbart justerade.

Vid protokollet

Mårten Tagaeus

Sekreterare

Claes Johansson

Ordförande

Peter Rundström

Justerande

Beslutsunderlag

Styrelsen 2022-02-04

Telefon: [031 64 74 84](tel:031647484)

Diarienummer 0068/16

Mejladress: mikael.sandstrom@gryaab.se

Handläggare: Mikael Sandström och Karin
van der Salm

Hemställen om ställningstagande avseende inriktningsbeslut gällande investering av kapacitetsutveckling av Ryaverket

Förslag till beslut

Styrelsen föreslås besluta att:

1. Inriktningarna för en kapacitetsutveckling av Ryaverket (Program Nya Rya) i enlighet med vad som framgår av ärendet godkänns.
2. Investeringskostnaden för Program Nya Rya ska finansieras genom ett ovillkorat aktieägartillskott motsvarande 10 % av den totala investeringskostnaden beräknat utifrån kommunens ägarandel i Gryaab AB samt genom extern upplåning genom Göteborgs Stads koncernbank.
3. Ärendet översänds till ägarrådet för Gryaab för samråd.
4. Ärendet överlämnas i enlighet med Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning till Stadshus för yttrande och för vidarebefordran till Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige i Göteborgs Stad för vidare hantering.
5. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i övriga delägarkommuner för vidare hantering.
6. Besluten förklaras omedelbart justerade.

Sammanfattning

Gryaabs nuvarande miljötillstånd är tidsbegränsat till och med år 2036 och innehåller villkor på att bolaget ska utreda och ta fram en handlingsplan för hur Ryaverket ska anpassas för att i framtiden klara skärpta krav. Tillståndsgivaren har i miljötillståndet angivit att ett större reningsverk borde klara reningskrav som är betydligt högre än de krav Gryaab har idag. Som framgick redan i miljötillståndsprocessen visar Gryaabs samlade utredningar och erfarenhet av verket att för att nå sådana utsläppshalter måste avloppsreningsverkets kapacitet ökas utöver vad som är möjligt inom verkets nuvarande område.

Förutom en förväntan om strängare utsläppskrav har befolkningen i Gryaabs delägarkommuner ökat kraftigt de senaste årtiondena och delägarkommunernas prognoser visar en ökning med 56 % under perioden 2019 - 2055.

För att kunna möta den växande befolkningen i ägarkommunerna och förväntade skärpta miljökrav behöver Ryaverkets kapacitet utökas och Gryaab har därför startat program Nya Rya. Storleken på investeringskostnaden för kapacitetsökningen kommer inte finnas tillgänglig förrän förprojekteringen är genomförd år 2028 men uppskattas i detta skede till 4 - 6 miljarder kronor. Då föreliggande ärende behandlar inriktningen och grunderna för finansieringen av ett framtida mycket betydande investeringsbeslut, som också föreslås ske genom bland annat ett kapitaltillskott, bedöms ärendet vara av principiell beskaffenhet. För att frågor kopplade till projektet ska kunna genomföras i tid är det viktigt att samtliga delägares kommunfullmäktige tagit ställning till behovet av en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket, inriktningarna för den och hur finansieringen ska ske. Genom kommunfullmäktiges ställningstagande ges styrelsen för Gryaab möjlighet att fatta beslut inom ramen för inriktningsbeslutet.

Nya Rya föreslås utgå ifrån följande inriktningar:

- Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav som anges i nuvarande miljötillstånd och kunna ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer.
- Kapacitetsutvecklingen uppnås genom att Ryaverket både byggs ut med nya anläggningsdelar på angränsade mark och att anpassa processen i dagens verk.

- Kapacitetsutvecklingen ska vara färdigställt 2036 i anslutning till att det nya miljötillståndet tas i anspråk.

Den nya anläggningen planeras att byggas på en fastighet som idag ägs av Göteborgs Hamn på mark som angränsar till nuvarande Ryaverk. Gryaab utreder vilken reningsteknik som ska användas och valet kommer att fastställas i en förstudie. Ökad rening, ett stabilare system och en förlängning av livslängden på nuvarande reningsverk kommer även att uppnås genom att den befintliga avloppsreningsanläggningen byggs om och kompletteras.

Gryaab har övervägt att dimensionera anläggningen för andra reningskrav än vad som anges som förväntade i nuvarande miljötillstånd. Miljötillståndet som gäller efter 2036 är ännu inte på plats och Gryaab bedömer att det finns ett visst utrymme att påverka kommande reningskrav i ansökningsprocessen särskilt om de reningskrav som Länsstyrelsen förespråkar skulle innebära orimligt höga kostnader. Alternativet innebär dock ett risktagande då det kommande miljötillståndet kan komma att innehålla strängare krav än vad Gryaab dimensionerat för. Alternativet är dessutom kortsiktigt då Gryaab riskerar att få ett miljötillstånd som är tidsbegränsat på ett sätt som försvårar bolagets arbete och möjligheten att genomföra ytterligare kapacitetsutökningar. Gryaab föreslår därför att Nya Rya ska utgå ifrån inriktningen att Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav som anges i nuvarande miljötillstånd.

Nya Rya föreslås finansieras genom ett ovillkorat aktieägartillskott motsvarande 10 % av den totala investeringskostnaden beräknat utifrån kommunens ägarandel i Gryaab AB samt genom extern upplåning genom Göteborgs Stads koncernbank.

Kapitaltillskottets storlek beräknas utifrån att det ska ge Gryaab en soliditet efter genomförd investering uppgående till 10 % vilket bedöms som tillfredställande. Den ekonomiska stabilitet som bolaget förväntas bygga upp under de kommande åren genom obeskattade reserver, kommer, på grund av investeringens tillkommande upplåningskostnader, att förbrukas fram till att Nya Rya färdigställts år 2036. Efter färdigställandet beräknas de årliga kapital- och driftskostnaderna öka med i storleksordningen 250 - 300 mkr. Det innebär att Gryaab's årliga kostnader ökar till närmare det dubbla. Avgiftsuttaget behöver därför också öka i takt med

kostnadsutvecklingen, vilket omsatt i kostnad per innevånare beräknas leda till en ökning med ca en krona per innevånare och dygn.

Gryaab har övervägt alternativet att finansiera hela eller en större del än 90 % av investeringskostnaden genom lån. Nackdelar i form av sårbarhet för oplanerade kostnadsbelastningar och risken för ett mer ryckigt avgiftsuttag talar emot. Gryaab har även övervägt att ordna den långsiktiga tillfredsställande soliditeten genom en nyemission men landat i att fördelarna med ett kapitaltillskott överväger. Till skillnad från en nyemission där kapitaltillskottet från ägarna redovisas över det bundna egna kapitalet, ger ett kapitaltillskott som tillförs det fria egna kapitalet delägarna tillgång till kapitalet. Dessa så kallade fria vinstmedel ger Gryaab större frihet att hantera eventuella tillfälliga förluster och kan därmed också bidra positivt till ett jämnare avgiftsuttag.

Gryaab löser sedan ett flertal år tillbaka sin långfristiga kapitalförsörjning genom Göteborgs stads koncernbank. Gryaab ingår därmed i Göteborgs stads kommunkontosystem. Koncernbanken ansvarar för hela låneskuldens ränte- och finansieringsrisk. Då koncernbankens portfölj består av ett stort antal lån och derivat med varierande förfalltid ges en trögrörlighet i portföljen som skapar förutsägbarhet och trögrörliga räntor jämfört med om Gryaab hade haft enstaka lån med risk för stor exponering vid låneförfallen. Gryaab har övervägt att sköta upplåningen genom en annan långivare men anser att fördelarna med att ha kvar hela upplåningen hos koncernbanken till Gryaabs största delägarkommun överväger.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utifrån Gryaabs perspektiv innebär en föreslagen kapacitetsutbyggnad en väsentlig ökning av bolagets balansräkning. Omslutningen bedöms öka från dagens ca 1,4 mdkr till att hamna inom intervallet 5,4 – 7,4 mdkr.

Efter färdigställande av Nya Rya bedöms de årliga kapital- och driftskostnaderna öka med cirka 250 - 300 mkr. De sista av Gryaabs ekonomiska reserver i form av obeskattade reserver försvinner då helt och bolaget blir mycket sårbart för oplanerade kostnadsbelastningar. Detta innebär i sin tur att Gryaabs soliditet efter genomförd investering kommer att bli obetydlig och bolagets ekonomiska stabilitet och handlingsberedskap mycket begränsad. Utan en tillfredsställande stabilitet finns också risk för ett ryckigt avgiftsuttag. Enligt Gryaabs nya ägardirektiv, kapitel 2,

paragraf 12 som fastställdes vid bolagsstämman den 8 mars 2022, anges följande: “Bolaget ska i sin ekonomiska planering tillse att låga avgifter går hand i hand med en tillfredsställande soliditet”.

Den föreslagna finansieringen av kapacitetsutbyggnaden genom ett kapitaltillskott från ägarna med 10 %, ger Gryaab en tillfredsställande soliditet i linje med formuleringen i bolagets ägardirektiv. Gryaab bedömer att en soliditet på 10 % är tillräckligt för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och ge finansiell stabilitet över tid. Detta överensstämmer också med kapitel 2, paragraf 10 i Gryaabs ägardirektiv: “Bolaget ska säkerställa en stabil ekonomisk utveckling och skapa ett ekonomiskt utrymme som möjliggör ett långsiktigt och hållbart agerande till nytta för delägande kommuner, dess boende, besökare och näringsliv”.

Gryaab ser också utifrån sin ekonomiska riskbedömning och utifrån det faktum att bolaget enligt Lagen om Allmänna Vattentjänster (LAV) har laglig rätt att ta in avgifter för att finansiera sin verksamhet, inget behov av en högre soliditet.

Till skillnad från en nyemission där kapitaltillskottet från ägarna redovisas över det bundna egna kapitalet, ger ett kapitaltillskott som tillförs det fria egna kapitalet delägarna tillgång till kapitalet. Dessa så kallade fria vinstmedel ger Gryaab större frihet att hantera eventuella tillfälliga förluster och kan därmed också bidra positivt till ett jämnare avgiftsuttag. Gryaab ser inte heller något behov av att öka aktiekapitalet ur ett soliditetsperspektiv då soliditeten påverkas i samma utsträckning oavsett om det egna kapitalet är bundet eller fritt. Ett kapitaltillskott via fritt eget kapital redovisas hos delägarkommunerna som en del av anskaffningsutgiften för aktierna i Gryaab. Ägarandelarna vid aktieägartillskott kommer därför vara oförändrade då man ger tillskott utifrån ägd andel.

För 2022 uppgår Gryaabs avgiftsuttag till 333 mkr vilket motsvarar verksamhetens självkostnader. Efter färdigställandet förväntas de årliga kapital- och driftskostnaderna öka med i storleksordningen 250 - 300 mkr. Det innebär att Gryaabs årliga kostnader kan komma att öka till närmare det dubbla. Avgiftsuttaget behöver därför också öka i takt med kostnadsutvecklingen, vilket omsatt i kostnad per innevånare kan leda till en ökning med ca en krona per innevånare och dygn.

Bedömning ur ekologisk dimension

Gryaabs nuvarande miljötillståndet sträcker sig till 2036 och anger tydliga förväntningar på strängare reningskrav därefter. Kraven avser bland annat hur mycket fosfor, kväve och organisk substans (BOD) som får släppas ut med det behandlade avloppsvattnet.

Länsstyrelsens förväntningar på reningsvillkor för BOD, kväve och fosfor är styrande för projekt Nya Rya tillsammans med dimensionerande inkommande flöden. Under projekttiden, år 2020 – 2036, kan eventuellt ytterligare reningskrav tillkomma, till exempel för läkemedel. Gryaab har utifrån de förslagna inriktningarna möjlighet att komplettera anläggningen om sådana krav skulle komma.

Bedömning ur social dimension

Genom en kapacitetsutveckling av Ryaverket möjliggörs för Gryaab att fortsätta ta emot spillvattnet från sina delägarkommuner även efter 2036. Det är i sin tur en förutsättning för att delägarkommunerna ska kunna bygga nya bostäder och öka infrastrukturen för att kunna möta den växande befolkningen.

Kapacitetsutvecklingen ligger i linje med Göteborgs Stads övergripande budgetmål vilket är att Göteborg är en hållbart växande storstad med framtidstro och att ta ansvar för kommande generationers livskvalitet. I övrigt har inte Gryaab funnit några ytterligare särskilda aspekter utifrån denna dimension.

Samverkan

Beslutet har behandlats på samverkansgruppsmöte den 28 januari och den 20 april 2022. Beslutet har även behandlats på möte med ägarrådet den 24 februari 2022.

Ärendet

Ärendet avser förslag till inriktningsbeslut gällande investering av en kapacitetsutveckling av Nya Rya.

Ärendet innehåller frågor som är av principiell beskaffenhet och kräver kommunfullmäktige i delägarkommunernas ställningstagande för att ge Gryaab och styrelsen handlingsutrymme för genomförande inom ramen för beslutet.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Ryaverket invigdes 1972. Sedan dess har verket byggts ut ungefär vart tionde år för att möta nya krav. Vid dessa tillbyggnader har man, bl.a. grund av den närliggande Rya skog, varit begränsad av tillgången på yta på området vilket varit en stor anledning till att reningstekniker som inte kräver så stor yta fått prioriterats framför reningstekniker som ger de lägsta utsläppshalterna. Ryaverket tar idag emot spillvatten från delägarkommunerna Göteborg, Lerum, Ale, Kungälv, Härryda, Mölndal och Partille. Även Bollebygd's kommun är delägare i Gryaab och förväntas ansluta sitt spillvatten år 2026.

Gryaabs nuvarande miljötillstånd

Gryaabs verksamhet är miljötillståndspliktig. Vid årsskiftet 2021 tog Gryaab ett nytt miljötillstånd i anspråk. Det nya miljötillståndet är tidsbegränsat till och med 2036 och innehåller villkor på att Gryaab ska utreda och ta fram en handlingsplan för hur anläggningen ska anpassas för att i framtiden klara skärpta utsläppsvillkor och uppfylla kravet på bästa möjliga teknik samt medverka till att miljö kvalitetsnormerna för ytvatten kan uppnås.

Av Miljöprövningsdelegationens beslut anges att den generella bedömningen är att ett större reningsverk ska klara följande begränsningsvärden om bästa möjliga teknik används:

- 5 mg/l BOD7 (krav i nuvarande miljötillstånd 10 mg/l)
- 0,2 mg/l tot-fosfor (krav i nuvarande miljötillstånd 0,3 mg/l)
- 6 mg/l tot-kväve (krav i nuvarande miljötillstånd 8 mg/l)

Av miljöprövningsdelegationens beslut framgår bl.a. följande angående kravet på bästa möjliga teknik.

Kravet på att bästa möjliga teknik ska användas gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla det. I dagsläget går det inte att klara de ovan nämnda utsläppshalterna vid Ryaverket, och även om ny teknik som utretts i ansökan skulle tillämpas inom befintlig anläggning bedömer sökanden att möjligheterna att sänka halterna i utgående vatten är små. För att nå de utsläppshalter som Miljöprövningsdelegationen menar motsvarar bästa möjliga teknik i branschen måste avloppsreningsverkets kapacitet ökas utöver vad som är möjligt inom verkets nuvarande område eller så måste ledningsnätet åtgärdas så att mängden tillskottsvatten minskar rejält. Det senare bedöms inte vara möjligt att uppnå inom överskådlig tid. Mot denna bakgrund anser Miljöprövningsdelegationen att det i nuläget inte är rimligt att ställa krav på åtgärder som innebär att bästa möjliga teknik fullt ut kan uppnås inom den befintliga anläggningen. Tillståndet för det befintliga avloppsreningsverket ska i stället tidsbegränsas och riktlinjerna för de fortsatta utredningsinsatserna läggas fast.

Som skäl för att tidsbegränsa tillståndet anfördes även följande.

Sökanden redovisar att det tar minst 16 år innan nya anläggningsdelar kan vara i drift. Miljöprövningsdelegationen finner sökandens tidsplan rimlig och tidsbegränsar tillståndet t.o.m. 2036. Under dessa år ges sökanden tid att genomföra de utredningar som krävs, vid behov skaffa sig rådighet över nya ytor, initiera de detaljplaneändringar och inhämta de tillstånd som krävs, samt bygga och ta i drift nya anläggningsdelar, så att kravet på bästa möjliga teknik tillgodoses och så att verksamheten bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på sikt kan uppnås.

En ökande befolkning

Regionen har haft en kraftig befolkningsökning de senaste årtiondena och prognosen visar på en fortsatt befolkningstillväxt de kommande decennierna. Under 2021 har respektive ägarkommun tagit fram flödesprognoser utifrån befolkningsutveckling, klimatförändringar samt åtgärder på befintligt ledningssystem. Prognosen för befolkningstillväxten är en ökning med 56% från 2019 fram till 2055. År 2024 kommer ägarna att uppdatera flödesprognoserna.

Behovet av en kapacitetsutveckling av Ryaverket

Det finns utifrån Gryaab's miljö tillstånd en tydlig förväntan på betydligt strängare utsläppskrav efter år 2036. Som framgick redan i miljö tillståndsprocessen visar

bolagets utredningar och erfarenhet av verket att även om det nuvarande Ryaverket skulle kompletteras med ny teknik skulle den nuvarande anläggningen inte komma ned i dessa krav så länge vattenmängderna inte minskas rejält. Att vattenmängderna skulle minskas på det sätt som krävs skulle kräva insatser på ledningsnätet på ett sätt som inte bedöms möjligt under denna tidsperiod. Mot den bakgrunden finns ett behov av att Ryaverkets kapacitet utvecklas.

Inriktningsbeslut gällande investering för en kapacitetsutveckling av Nya Rya

Bedömning av ärendets principiella beskaffenhet

Av 17 § i Gryaab's ägardirektiv framgår att ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt ska i god tid lämnas till delägarnas kommunfullmäktige för ställningstagande. I 18 § anges ett antal exempel på frågor som är av principiell beskaffenhet. Där anges bland annat:

- Beslut om kapitaltillskott
- Beslut som väsentligt påverkar bolagets eller delägarkommunernas ekonomi eller medför annan risk (till exempel större investeringar eller avyttringar av tillgångar).

Ärendet behandlar inriktningen och grunderna för finansieringen av ett framtida mycket betydande investeringsbeslut som också föreslås ske bland annat genom ett kapitaltillskott. Gryaab bedömer därför att ärendet är av principiell beskaffenhet.

För att utbyggnaden av Nya Rya ska kunna genomföras i tid är det viktigt att samtliga delägares kommunfullmäktige tagit ställning till behovet av en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket, inriktningarna för den och hur finansieringen ska ske. Genom kommunfullmäktiges ställningstagande ges styrelsen handlingsutrymme att fatta beslut inom ramen för inriktningarna (se tidplan och beslutsprocess nedan).

Gryaab har vid ett flertal tillfällen diskuterat förslaget till inriktningsbeslut med Teknisk och ekonomisk delegation (TED) som ställt sig positiva till det.

Program Nya Rya – Förslag till inriktningar

Gryaab har påbörjat en utredning för att uppnå en kapacitetsutveckling för Ryaverket, program Nya Rya. I planeringen för programmet ingår att Gryaab år 2024 ska söka ett nytt miljötillstånd som gäller efter år 2037. Det nya miljötillståndet ska enligt planeringen ha vunnit laga kraft år 2026. Gryaab måste dock redan nu planera för omfattning och genomförande av kapacitetsutvecklingen.

Programmet föreslås utgå ifrån följande inriktningar:

- Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer.
- Kapacitetsutvecklingen uppnås genom att Ryaverket både byggs ut med nya anläggningsdelar på angränsade mark och att anpassa processen i dagens verk.
- Kapacitetsutvecklingen ska vara färdigställt 2036 i anslutning till att det nya miljötillståndet tas i anspråk.

Genomförande av inriktningar

Nuvarande avloppsreningsverk (Rya 1) uppgraderas och reningsverket byggs ut (Rya 2) och ger Nya Rya

För att kunna uppnå de reningskrav som Länsstyrelsen angivit att ett större reningsverk bör klara planeras för en utbyggnad av Ryaverket med en ny processarea där en ny avloppsreningsanläggning byggs (Rya 2). Den nya anläggningen planeras att byggas på en fastighet som idag ägs av Göteborgs Hamn på mark som angränsar till nuvarande Ryaverk. Gryaab utreder vilken reningsteknik som ska användas och valet kommer att fastställas i en förstudie. Programmet innefattar även en utökning av verkstäder, förråd, kontor omklädningsrum med mera som kommer av en utbyggnad av reningsverket.

Bilden visar en flygbild över Ryaverket där områdena för utbyggnation är utmärkta med Rya 2.

För att frigöra markyta på fastigheten där befintligt reningsverk ligger kommer eventuellt befintlig slambehandling flyttas. Gryaab planerar i så fall för en ny anläggning som tar mindre plats.

Ökad rening och en förlängning av livslängden på nuvarande reningsverk (Rya 1) kommer även att uppnås genom att den befintliga avloppsreningsanläggningen byggs om och kompletteras. Gryaab utreder bl.a. en ombyggnad av befintlig förbehandling och att en ny pumpstation IN byggs med högre kapacitet än vad dagens pumpstation har. Gryaab planerar även för byggnation av en ny utloppstunnel. Både pumpstation IN och en ny utloppstunnel kommer skapa dubbla anslutningar jämfört med nuvarande system vilket skapar ett säkrare reningssystem. Redundans skapas även av kompletteringen av en avloppsanläggning i sig.

Möjlighet att ta emot fler anslutna personer

2021 var det 800 435 personer som var anslutna till Ryaverket. Efter genomförandet av projekt Nya Rya föreslås att Gryaab ska kunna ta emot vatten från totalt c:a 1 300 000 personer. Uppgiften på 1 300 000 personer är framtagen utifrån delägarkommunernas flödesprognoser för år 2055 och för ytterligare två

delägarkommuner som har lika många anslutna som genomsnittet för nuvarande delägarkommuner (Göteborg ej inkluderat).

Alternativ inriktning – anpassning av ansökan om miljötillstånd

Gryaab har övervägt alternativet att dimensionera anläggningen för andra reningskrav än vad som anges som förväntade i nuvarande miljötillstånd. Miljötillståndet som gäller efter 2036 är ännu inte på plats och Gryaab bedömer att det finns ett visst utrymme att påverka kommande reningskrav i ansökningsprocessen särskilt om de reningskrav som Länsstyrelsen förespråkar skulle innebära orimligt höga kostnader. Alternativet innebär ett risktagande då det innebär att kommande miljötillstånd innehålla strängare krav än vad Gryaab dimensionerat för. Alternativet är dessutom kortsiktigt då Gryaab riskerar att få ett miljötillstånd som är tidsbegränsat på ett sätt som försvårar bolagets arbete och möjligheten att genomföra ytterligare kapacitetsutökningar.

Som framgår ovan saknas alternativ till att genomföra kapacitetsökningen genom en utbyggnad med nya anläggningsdelar. Gryaab's utredningar visade redan inför ansökan om nuvarande miljötillstånd att bolaget inte kan uppnå av Länsstyrelsen angivna reningskrav genom att enbart förbättra nuvarande reningsverk.

Uppskattning av investeringskostnaden

Då programmet är i ett tidigt skede och arbetet med hur anläggningen ska designas inte är färdigt är uppskattningen av investeringens storlek mycket osäker. Efter genomförd förstudie år 2024 kommer en grov uppskattning av investeringskostnaden kunna anges. År 2028 efter genomförandet av förprojekteringen kommer investeringskostnaden kunna uppskattas närmare. I detta skede uppskattas investeringskostnaden till 4 - 6 miljarder kronor och beräknas därför i löpande penningvärde.

Förslag till finansiering av Nya Rya samt en långsiktig strategi för hållbar ekonomisk stabilitet

Investeringen föreslås finansieras genom 90 % upplåning genom Göteborgs stads koncernbank och genom ett 10 % ovillkorat kapitaltillskott från delägarna. Att tillskottet är ovillkorat innebär att det är utan återbetalningskrav. Förslaget säkerställer inte bara finansieringsbehovet för Nya Rya utan utgör också en strategi

för att ge Gryaab en långsiktigt hållbar ekonomisk stabilitet och ökad finansiell handlingsberedskap vilket går också i linje med kapitel 2, paragraf 10 i Gryaab's ägardirektiv: ”Bolaget ska säkerställa en stabil ekonomisk utveckling och skapa ett ekonomiskt utrymme som möjliggör ett långsiktigt och hållbart agerande till nytta för delägande kommuner, dess boende, besökare och näringsliv”.

Långsiktigt tillfredsställande soliditet

Kapacitetsutbyggnaden leder till en väsentlig ökning av Gryaab's balansräkning. Balansomslutningen förväntas öka från dagens ca 1,4 mdkr till att hamna inom intervallet 5,4 – 7,4 mdr. Enligt Gryaab's ägardirektiv, kapitel 2, paragraf 12, anges följande: “Bolaget ska i sin ekonomiska planering tillse att låga avgifter går hand i hand med en tillfredsställande soliditet”. Gryaab's soliditet, beräknat utifrån ett justerat eget kapital uppgick per 2021-12-31 till 9 %. Att det egna kapitalet är justerat innebär att hänsyn tagits till Gryaab's obeskattade reserver. De obeskattade reserverna utgörs av skattemässiga överavskrivningar och har skapats ur det vinstutrymme som genererats genom sidointäkterna från försäljning av råbiogas och spillvärme. Två intäktskällor vars tjänster erbjuds marknaden till marknadsmässiga priser och som kan, i enlighet med Gryaab's ägardirektiv, kapitel 2, paragraf 5, bidra positivt till bolagets långsiktiga ekonomiska utveckling och till att brukarkollektivet erbjuds en långsiktigt låg kostnadsnivå: § 5. “Bolagets utveckling ska ske med långsiktighet. Gryaab AB:s avloppsrening ska drivas kostnadseffektivt i syfte att erbjuda ägarna låga avgifter. Övriga produkter och tjänster ska erbjudas till marknadsmässiga priser och positivt bidra till en låg kostnadsnivå för brukarkollektivet. Investeringar och utvecklingsarbete ska kunna motiveras från såväl ekonomiska som ekologiska utgångspunkter, som av förändrade beteendemönster”.

Enligt den 10-åriga ekonomiska långtidsplan 2023 - 2032 som styrelsen beslutade den 3 december 2021, förväntas Gryaab's ekonomi, genom en fortsatt gynnsam utveckling av Gryaab's sidointäkter, leverera positiva resultat fram till och med 2028. De obeskattade reserverna förväntas därmed öka under dessa år. I takt med att de obeskattade reserverna växer kommer Gryaab's soliditet att fortsätta stärkas. När dock Nya Ryainvesteringens utgifter börjar utöka balansomslutningen och de obeskattade reserverna nyttjas för att finansiera ökade räntekostnader, kommer soliditeten att reduceras helt. De obeskattade reserverna kommer därför endast att kunna utgöra en temporär krockkudde för avgiftsutvecklingen när väl

investeringsutgifterna börjar belasta Gryaab's driftsekonomi. Gryaab's soliditet kommer efter genomförd investering att bli obetydlig och bolagets ekonomiska stabilitet och handlingsberedskap mycket begränsad. Utan en tillfredställande ekonomisk stabilitet finns risk för ett ryckigt avgiftsuttag.

Mot denna bakgrund ser Gryaab ett behov av att, i samband med frågan om finansieringen av utbyggnaden av Nya Rya, skapa en långsiktig ekonomisk strategi som bygger på en tillfredsställande soliditet. Soliditet behövs för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och därigenom möjliggöra finansiell stabilitet över tid. Gryaab bedömer att en soliditet på 10 % är tillräcklig för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och samtidigt ge finansiell stabilitet över tid. Denna nivå kan i andra sammanhang te sig blygsam men bedöms tillräcklig utifrån det faktum att Gryaab är ett bolag som har laglig rätt att ta ut avgifter för att finansiera sin verksamhet. Gryaab ser inte heller utifrån sin övriga ekonomiska riskbedömning något behov av en högre soliditet. Gryaab bedömer också att en viss soliditet behövs för att skicka nödvändiga signaler till omvärlden i form av utländska såväl som inhemska entreprenörer och leverantörer vilka kan komma att vilja lämna anbud för genomförandet av Nya Rya.

Aktieägartillskott

Gryaab har övervägt för- och nackdelarna med att ordna den långsiktiga tillfredsställande soliditeten genom en nyemission eller via ett formlöst kapitaltillskott, och landat i att fördelarna med ett kapitaltillskott överväger. Till skillnad från en nyemission där kapitaltillskottet från ägarna redovisas över det bundna egna kapitalet, ger ett kapitaltillskott som tillförs det fria egna kapitalet delägarna tillgång till kapitalet. Dessa så kallade fria vinstmedel ger Gryaab större frihet att hantera eventuella tillfälliga förluster och kan därmed också bidra positivt till ett jämnare avgiftsuttag. Gryaab ser inte heller något behov av att öka aktiekapitalet ur ett soliditetsperspektiv då soliditeten påverkas i samma utsträckning oavsett om det egna kapitalet är bundet eller fritt. Ett kapitaltillskott via fritt eget kapital redovisas hos delägarkommunerna som en del av anskaffningsutgiften för aktierna i Gryaab. Ägarandelarna vid aktieägartillskott kommer därför vara oförändrade då man ger tillskott utifrån ägd andel. Kapitaltillskottets storlek beräknas utifrån att det ska ge Gryaab en soliditet efter genomförd investering uppgående till 10 %. För att möjliggöra detta krävs att varje delägarkommun gör ett, utifrån sin

ägarandel i bolaget kapitaltillskott motsvarande 10 % av investeringsvolymen. Resterande del, d.v.s. 90 % av investeringen kommer att finansieras genom lån. Förslaget säkerställer inte bara finansieringsbehovet för Nya Rya utan är också en strategi för att ge Gryaab en långsiktigt hållbar ekonomisk stabilitet efter kapacitetsutbyggnaden.

Aktieägartillskott per delägarkommun

Av tabellen nedan framgår storleken på respektive kommuns aktieägartillskott vid investeringsnivåerna 4 och 6 miljarder kr och vid soliditetsnivån 10 % efter genomförd investering. Investeringsnivåerna utgår ifrån de investeringsantaganden som görs i dagsläget. En exakt siffra på investeringen beräknas finnas färdig efter genomförandet av förprojekteringen år 2028.

Kommun	Ägarandel %	Investering 4 Mdkr 10 %	Investering 6 Mdkr 10 %
Ale	3,3	13,4 mkr	20,0 mkr
Bollebygd	1,1	4,5 mkr	6,7 mkr
Göteborg	70,6	282,5 mkr	423,8 mkr
Härryda	2,8	11,1 mkr	16,7 mkr
Kungälv	5,4	21,6 mkr	32,5 mkr
Lerum	4,7	18,9 mkr	28,4 mkr
Mölndal	7,8	31,3 mkr	46,9 mkr
Partille	4,2	16,7 mkr	25,0 mkr
Summa:	100	400 mkr	600 mkr

Upplåning genom Göteborgs stads koncernbank

Gryaab löser sedan ett flertal år tillbaka sin långfristiga kapitalförsörjning genom Göteborgs stads koncernbank. Gryaab ingår därmed i Göteborgs stads kommunkontosystem. För att delägda bolag som Gryaab ska få använda Göteborgs Stads koncernbank för finansiella tjänster ställer Göteborgs Stads riktlinje för finansverksamheten krav på att bolagets lånefinansiering sker fullt ut genom koncernbanken. Koncernbanken ansvarar för hela låneskuldens ränte- och finansieringsrisk. All upplåning och räntesäkring sker via koncernbanken. Reverser

vid utlåning har ersatts med en kontolösning där bolagen drar sitt lånebehov direkt på koncernkontot. Samtliga låntagare får därmed samma ränte- och kapitalbindning.

Då koncernbankens portfölj består av ett stort antal lån och derivat med varierande förfallotid ges en trögrörlighet i portföljen som skapar förutsägbarhet och trögrörliga räntor jämfört med om Gryaab hade haft enstaka lån med risk för stor exponering vid låneförfallen. Gryaab bedömer också att ett fortsatt deltagande i Göteborgs Stads koncernkontosystem ger följande fördelar:

- Stort urval av finansieringsmöjligheter.
- Väl utspridda förfall minskar sårbarheten.
- Stora back-up faciliteter (kreditlöften för kristider) ger trygghet.
- Behöver inte låna upp i förväg utan drar bara på krediten när behov finns.
- Rating innebär tillgång till internationella finansmarknader.
- Finansiering genom gröna obligationer.
- Möjlighet till finansiering genom EU Green Bonds i framtiden (Taxonomi).

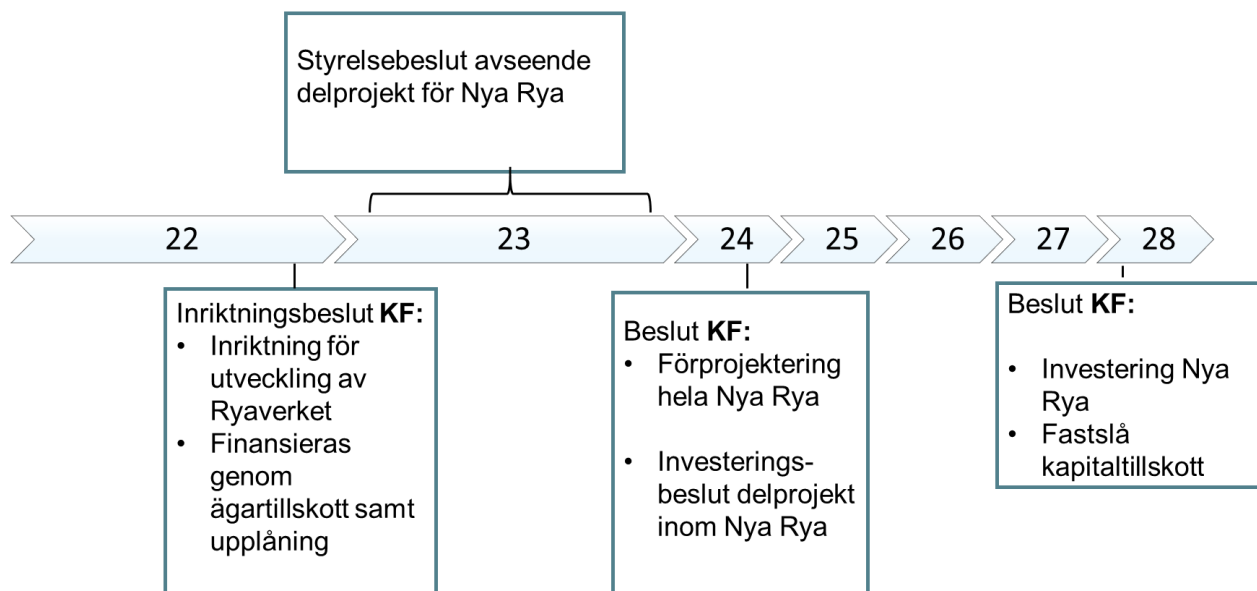
Gryaab har övervägt att sköta upplåningen genom en annan långivare men anser att fördelarna med att ha kvar hela upplåningen hos koncernbanken till Gryaabs största delägarkommun överväger. Gryaab avser dock att med regelbundenhet omvärldsbevaka andra finansieringskanaler och återrapportera till TED samt vid behov till ägarrådet.

Fortsatt tidplan och beslutsprocess för investering av kapacitetsutvecklingen

Då utredningen som ska leda till en kapacitetsutveckling precis påbörjats är det svårt att överskåda alla beslut som kommer aktualiseras. Nedan anges de beslut som Gryaab planerar till och med år 2028.

- 2022-Q4: Nu aktuellt ärende - Inriktningsbeslut gällande investering av kapacitetsutveckling (Beslut av principiell beskaffenhet)
- 2023-2024: Styrelsebeslut avseende delprojekt för Nya Rya inom ramen för inriktningen för kapacitetsutvecklingen av Ryaverket
- 2024-Q4: Beslut att inleda Förprojektering Nya Rya (Beslut av principiell beskaffenhet)
- 2024-Q4: Investeringsbeslut om Genomförande inkommande pumpstation (Beslut av principiell beskaffenhet)

- 2028-Q4: Investeringsbeslut om Genomförande av Nya Rya samt beslut om kapitaltillskott, (Beslut av principiell beskaffenhet)

Kommande beslut av principiell beskaffenhet

År 2024 planeras beslut om förprojektering Nya Rya och investeringsbeslut pumpstation IN vilka bedöms vara beslut av principiell beskaffenhet.

Investeringsbeslut Nya Rya och kapitaltillskott

Innan omfattningen av respektive delägarkommuns kapitaltillskott kan fastställas behöver förprojekteringen genomföras och i samband med den en investeringsbudget tas fram. Förprojekteringen beräknas vara färdig cirka 2028. Alla delägarkommuner behöver därefter fatta ett investeringsbeslut och ett beslut att fastslå respektive kommuns kapitaltillskott. Inbetalningen av kapitaltillskottet kommer därefter ske med utgångspunkt i projektets betalningsplan.

Bolagets bedömning

Genom ärendet står det klart att det finns ett behov av en kapacitetsutveckling av Ryaverket för att kunna möta ökade miljökrav och för att kunna ta emot vattnet från en växande befolkning i delägarkommunerna.

En kapacitetsökning bör dimensioneras efter de reningskrav som tillståndsgivaren nämner i nuvarande miljötillstånd då det är troligt att miljötillståndet efter 2036

kommer att ligga på dessa nivåer. Det är lämpligt att kapacitetsutvecklingen är färdigställd senast 2036 då Gryaab nuvarande miljötillstånd upphör gälla vid denna tidpunkt. Gryaab anser att alternativet att i en kommande miljötillståndprocess försöka påverka kommande reningskrav i en riktning som inte kräver en lika långtgående kapacitetsutveckling är kortsiktigt och innebär ett allt för stort risktagande. Gryaab bedömer även att inriktningen för antalet personer, som bygger på de flödesprognoser som delägarkommunerna gjort, är rimliga. För att uppnå de nivåer på reningskrav som förväntas räcker det inte anpassa processen i dagens reningsverk utan Ryaverket måste även byggas ut med nya anläggningsdelar på angränsande mark.

Programmet föreslås således utgå ifrån följande inriktningar:

- Gryaab ska öka kapaciteten på Ryaverket så att bolaget uppnår förväntade reningskrav i nuvarande miljötillstånd och kan ta emot vatten från cirka 1 300 000 anslutna personer.
- Kapacitetsutvecklingen uppnås genom att Ryaverket både byggs ut med nya anläggningsdelar på angränsade mark och att anpassa processen i dagens verk.
- Kapacitetsutvecklingen ska vara färdigställt 2036 i anslutning till att det nya miljötillståndet tas i anspråk.

Gryaab har i dagsläget en soliditet på cirka 9 %. Gryaab ser utifrån sin ekonomiska riskbedömning inget behov av en betydligt högre soliditet. Samtidigt behövs en viss soliditet för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och därigenom möjliggöra finansiell stabilitet över tid. Efter färdigställandet av Nya Rya kommer de årliga kapitalkostnaderna öka med cirka 250 - 300 mkr och bolagets obeskattade reserver kommer att försvinna helt. För att undvika stora avvikelser i avgiftsuttaget och att ge Gryaab en långsiktigt hållbar ekonomisk stabilitet föreslås att finansieringen av Nya Rya utgörs av ett aktieägartillskott motsvarande 10 % av den totala investeringskostnaden beräknat utifrån kommunens ägarandel i bolaget och att den återstående finansieringen sker genom långfristig upplåning.

Gryaab har i dagsläget hela sin långfristiga kapitalförsörjning genom Göteborgs Stads koncernbank. Gryaab kan inte välja en annan långgivare till det kommande lånet för kapacitetsutvecklingen utan att byta långgivare för hela sin upplåning. Utifrån den

trygghet som ett deltagande i Göteborgs stads kommunkontosystem medför, ställer sig Gryaab positiv till att fortsätta lösa den långfristiga upplåningen på samma sätt.

Ärendet behandlar inriktningen och grunderna för finansieringen av ett framtida mycket betydande investeringsbeslut som också föreslås ske bland annat genom ett kapitaltillskott. Gryaab bedömer därför att ärendet är av principiell beskaffenhet. Ärendet hemställs därför i enlighet med Gryaabs ägardirektiv och kommunallagen (2017:725) till kommunfullmäktige i respektive delägarkommun för ställningstagande.

§ 187 0428/22

Yttrande över inriktningsbeslut om investering Nya Rya

Beslut

Enligt förvaltningens förslag:

Kretslopp och vattennämnden antar yttrandet som sitt eget och översänder det till kommunstyrelsen.

Tidigare behandling

Information i ärendet lämnades vid Kretslopp och vattennämndens sammanträde 2022-09-21, § 166.

Handling

Förvaltningen har 2022-10-03 upprättat ett tjänsteutlåtande i rubricerat ärende. Ingen handling föreligger i ärendet.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2022-10-19

Vid protokollet

Sekreterare

Emilia Dahlstedt

Ordförande

Claes Johansson

Justerande

Jöran Fagerlund

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-10-03

Diarienummer 0428/22

Avdelningen Projekt och utveckling

Johan Brunsten

Telefon: 031-368 27 85

E-post:

johan.brunsten@kretsloppochvatten.goteborg.se

Yttrande inför kommunfullmäktiges ställningstagande gällande investeringsbeslut Nya Rya

Förslag till beslut

Kretslopp och vattennämnden antar yttrandet som sitt eget och översänder det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Ärendet har 2022-09-21 § 166 varit ett informationsärende i Kretslopp och vattennämnden.

Ryaverket invigdes 1972 och vid årsskiftet 2021 tog Gryaab ett nytt tidsbegränsat miljötillstånd i anspråk. Det innehåller villkor för hur anläggningen i framtiden ska klara skärpta utsläppsvillkor och uppfylla kravet på bästa möjliga teknik samt medverka till att miljö kvalitetsnormerna för ytvatten kan uppnås.

Regionen har haft en kraftig befolkningsökning de senaste årtiondena och prognosen visar på en fortsatt befolkningstillväxt. Som framgick redan i miljötillståndsprocessen visar Gryaabs utredningar och erfarenhet av verket att den nuvarande anläggningen inte komma ned i dessa krav.

För att kunna uppnå de reningskrav som Länsstyrelsen ställer planeras ombyggnation av den befintliga avloppsreningsanläggningen och en ny processarea där en ny avloppsreningsanläggning byggs. Efter genomförandet av åtgärderna, gemensamt kallat Nya Rya, föreslås att Gryaab ska kunna ta emot vatten från totalt cirka 1 300 000 personer.

Förvaltningen ser positivt på föreslagen kapacitetsutveckling av Ryaverket. Det ger förutsättningar för stadsutveckling i Göteborg och övriga kommuner inom Göteborgsregionen. Mängden avloppsvatten kommer att bli tydligare närmare projektets genomförande och förvaltningen vill få en uppdaterad befolknings- och flödesprognos inför start av respektive steg i projektet såsom förstudie år 2024 och förprojektering 2028 samt att detta stäms av med berörd tillsynsmyndighet. Kretslopp och vatten vill, som VA-huvudman för Göteborg, att Gryaab i förprojekteringen skapar och presenterar en flexibel anläggning som möjliggör en framtida expansion.

Kretslopp och vatten har som VA-huvudman ansvaret för vilket uttag av VA-taxa som ska belasta abonnenterna och grovt räknat kommer Nya Rya innebära en taxehöjning med 20 %-enheter den dag anläggningen tas i drift och avskrivningar påbörjas.

Kretslopp och vatten

Marianne Erlandson
Förvaltningsdirektör

Bilagor

1. Gryaabs hemställan om ställningstagande avseende inriktningsbeslut gällande investering av kapacitetsutveckling av Ryaverket

Ärendet

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om yttrande till kommunfullmäktige avseende ställningstagande om inriktningsbeslut gällande investering för Nya Rya.

Beskrivning av ärendet

Nämnden har enligt reglementet ansvar för att avge yttrande inför kommunfullmäktiges beslut i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen som berör Renova inom avfallsområdet och Gryaab inom VA-området.

Ryaverket invigdes 1972 och sedan dess har verket byggts ut ungefär vart tionde år för att möta nya krav. Vid årsskiftet 2021 tog Gryaab ett nytt miljötillstånd i anspråk. Det nya miljötillståndet är tidsbegränsat till och med 2036 och innehåller villkor på att Gryaab ska utreda och ta fram en handlingsplan för hur anläggningen ska anpassas för att i framtiden klara skärpta utsläppsvillkor och uppfylla kravet på bästa möjliga teknik samt medverka till att miljö kvalitetsnormerna för ytvatten kan uppnås.

Regionen har haft en kraftig befolkningsökning de senaste årtiondena och prognosen visar på en fortsatt befolkningstillväxt de kommande decennierna. Under 2021 har respektive ägarkommun tagit fram flödesprognoser utifrån befolkningsutveckling, klimatförändringar samt åtgärder på befintligt ledningssystem. Prognosen för befolkningstillväxten är en ökning med 56 % från 2019 fram till 2055.

Det finns utifrån Gryaabs miljötillstånd en tydlig förväntan på betydligt strängare utsläppskrav efter år 2036. Som framgick redan i miljötillståndsprocessen visar Gryaabs utredningar och erfarenhet av verket att även om det nuvarande Ryaverket skulle kompletteras med ny teknik skulle den nuvarande anläggningen inte komma ned i dessa krav så länge vattenmängderna inte minskas rejält. Att vattenmängderna skulle minskas på det sätt som krävs skulle kräva insatser på ledningsnätet på ett sätt som inte bedöms möjligt under denna tidsperiod. Mot den bakgrunden finns ett behov av att Ryaverkets kapacitet utvecklas.

För att utbyggnaden ska kunna genomföras i tid är det, enligt Gryaab, viktigt att samtliga delägarkommunerna har tagit ställning till behovet av en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket, inriktningarna för den och hur finansieringen ska ske.

För att kunna uppnå de reningskrav som Länsstyrelsen angivit, att ett större reningsverk bör klara, planeras ombyggnation av den befintliga avloppsreningsanläggningen (Rya 1) och en ny processarea där en ny avloppsreningsanläggning byggs (Rya 2). Den nya anläggningen planeras att byggas på en fastighet som idag ägs av Göteborgs Hamn på mark som angränsar till nuvarande Ryaverk. 2021 var det 800 435 personer som var anslutna till

Ryaverket. Efter genomförandet av Rya 1 och Rya 2, gemensamt kallat Nya Rya, föreslås att Gryaab ska kunna ta emot vatten från totalt ca 1300 000 personer.

Gryaab har övervägt alternativet att dimensionera anläggningen för andra reningskrav än vad som anges som förväntade i nuvarande miljötillstånd. Miljötillståndet som gäller efter 2036 är ännu inte på plats och Gryaab bedömer att det finns ett visst utrymme att påverka kommande reningskrav i ansökningsprocessen särskilt om de reningskrav som Länsstyrelsen förespråkar skulle innebära orimligt höga kostnader. Alternativet innebär ett risktagande då det innebär att kommande miljötillstånd kan innehålla strängare krav än vad Gryaab dimensionerat för. Alternativet är dessutom kortsiktigt då Gryaab riskerar att få ett miljötillstånd som är tidsbegränsat på ett sätt som försvårar bolagets arbete och möjligheten att genomföra ytterligare kapacitetsutökningar.

Då programmet är i ett tidigt skede och arbetet med hur anläggningen ska designas inte är färdigt är uppskattningen av investeringens storlek mycket osäker. Efter genomförd förstudie år 2024 kommer en grov uppskattning av investeringskostnaden kunna anges. År 2028 efter genomförandet av förprojekteringen kommer investeringskostnaden kunna uppskattas närmare. I detta skede uppskattas investeringskostnaden till 4–6 miljarder kronor och beräknas därför i löpande penningvärde.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser positivt på förslagen kapacitetsutveckling av Ryaverket. Det ger förutsättningar för stadsutveckling i Göteborg och övriga kommuner inom Göteborgsregionen. Göteborg som VA-huvudman kommer i högre grad kunna bidra till att uppfylla miljökvalitetsnormerna för ytvatten, såväl havet som mindre sjöar och vattendrag. Kapacitetsutvecklingen bidrar också i riktning mot Göteborgs stads miljömål om ett "Badbart Göteborg".

Trenderna för samhällsutvecklingen, vattenförbrukningen och mängden avloppsvatten kommer att bli tydligare desto närmare projektets genomförande man kommer. Förvaltningen vill få en uppdaterad befolknings- och flödesprognos inför start av respektive steg i projektet såsom förstudie år 2024 och förprojektering 2028. I samband med detta vill förvaltningen även att detta stäms av med berörd tillsynsmyndighet för bedömande ifall beslutet behöver omprövas. Tidpunkten för när det nya reningsverket ska tas i drift ligger långt fram och verket ska vara i drift under många år och det är viktigt att anläggningen är framtidssäkrad direkt från start.

Kretslopp och vatten vill, som VA-huvudman för Göteborg, att Gryaab i förprojekteringen skapar och presenterar en flexibel anläggning som möjliggör en framtida expansion. Med detta menas att det exempelvis ska finnas utrymme för en stegvis utbyggnad/ombyggnad av anläggningen med ny teknik eller om behovet förändras utifrån till exempel skärpta uppsläppskrav.

I en rapport som tog fram 2017 avseende tillskottsvattenarbete var slutsatsen att det krävdes ytterligare åtgärder för att reducera tillskottsvattenvolymen till Ryaverket. I ärendet 2020-11-18 § 208 godkändes förvaltningens förslag till reviderad Åtgärdsplan Avlopp som bland annat innefattade åtgärder för ca 1 300 miljoner kronor fram till 2040 för att reducera volymen tillskottsvatten till 53 %. För att nå ett mål på 50 % tillskottsvatten var det i rapporten bedömt att det skulle krävas ytterligare 2 600 miljoner kronor. Utifrån detta är det förvaltningens bedömning att man bör fortsätta arbeta med åtgärder för att minska tillskottsvattnet men det ska ses som ett komplement, och inte som en ersättning, till Nya Rya.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen instämmer i Gryaabs föreslagna modell för finansiering med kapitaltillskott från delägarkommunerna med 10 %. Förvaltningen kommer initiera en dialog med Gryaab och övriga delägare om var upplåningen bäst sker, hos Gryaab eller hos respektive VA-huvudman, utifrån skattetekniska skäl. Kretslopp och vatten har som VA-huvudman ansvaret för vilket uttag av VA-taxa som ska belasta abonnenterna och grovt räknat kommer Nya Rya innebära en taxehöjning med 20 %-enheter den dag anläggningen tas i drift och avskrivningar påbörjas. Under perioden fram till dess ser förvaltningen att de intäkter från försäljning av sidoordnad verksamhet som härrör från avloppsvatten löpande bör tillföras VA-huvudmannen genom årligen justerade avgiftsuttag och komma VA-kollektivet till gagn.

Bedömning ur ekologisk dimension

I Kretslopp och vattennämndens reglemente står det att nämnden ska bidra till att skapa ett kretsloppssamhälle och tillgodose invånare och övriga brukare inom Göteborgs Stads behov av en säker, effektiv och miljömässig vattenförsörjning och avloppshantering. För att uppnå en miljömässig avloppshantering så håller förvaltningen med i Gryaabs bedömning enligt nedan:

Gryaabs nuvarande miljötillståndet sträcker sig till 2036 och anger tydliga förväntningar på strängare reningskrav därefter. Kraven avser bland annat hur mycket fosfor, kväve och organisk substans (BOD) som får släppas ut med det behandlade avloppsvattnet.

Länsstyrelsens förväntningar på reningsvillkor för BOD, kväve och fosfor är styrande för projekt Nya Rya tillsammans med dimensionerande inkommande flöden. Under projekttiden, år 2020 – 2036, kan eventuellt ytterligare reningskrav tillkomma, till exempel för läkemedel. Gryaab har utifrån de föreslagna inriktningarna möjlighet att komplettera anläggningen om sådana krav skulle komma.

Bedömning ur social dimension

I reglementet står det att nämnden ska fullgöra kommunens åliggande avseende allmänna vattentjänster och däri står det bland annat att en allmän VA-anläggning ska ordnas och drivas så att den uppfyller de krav som kan ställas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljö. För att uppnå en säker avloppshantering för människor så håller förvaltningen med i Gryaabs bedömning enligt nedan:

Genom en kapacitetsutveckling av Ryaverket möjliggörs för Gryaab att fortsätta ta emot spillvattnet från sina delägarkommuner även efter 2036. Det är i sin tur en förutsättning för att [Göteborgs kommun] ska kunna bygga nya bostäder och öka infrastrukturen för att kunna möta den växande befolkningen.

Kapacitetsutvecklingen ligger i linje med Göteborgs Stads övergripande budgetmål vilket är att Göteborg är en hållbart växande storstad med framtidstro och att ta ansvar för kommande generationers livskvalitet.

Expedieringskrets

Kommunstyrelsen